

*A GYŐRI JOGÁSZKÉPZÉS HÚSZ ÉVE,
2015.*

KÁLLAY ISTVÁN

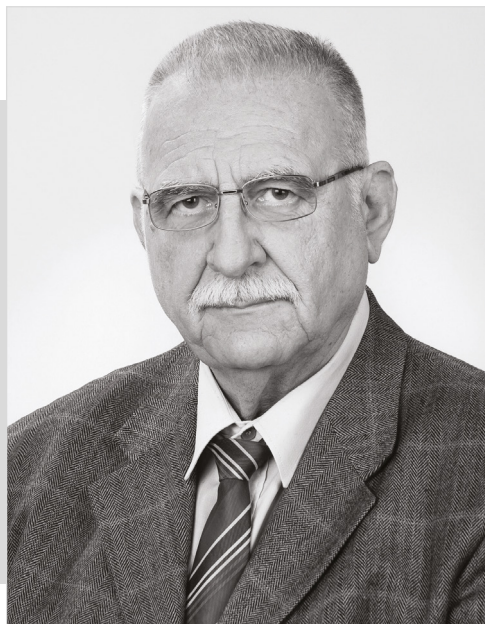
egyetemi tanár

*SZE Deák Ferenc Állam- és
Jogtudományi Kar*

SZEGEDI ANDRÁS

egyetemi docens

*SZE Deák Ferenc Állam-
és Jogtudományi Kar*

KÁLLAY ISTVÁN: Betöltött 70 éves koromig voltam az egyetemen, azon az egyetemen, amelynek az alapításában is, ha szerény mértékig, de közreműködtem, de legalábbis jelen voltam az alapításánál. Ilyen értelemben visszaeső egyetemalapító vagyok, mert annak idején részese voltam az 1945 utáni első kisarjadó egyetemalapításnak, a Miskolci Egyetem jogi kara megalapításának is.

SZEGEDI ANDRÁS: Össze lehet a kettőt hasonlítani?

KÁLLAY ISTVÁN: A kettő nem mérhető össze semmiképpen, mert a miskolci egyetemalapítás frontáttörés volt. Az annyit jelentett, hogy ilyesmi „noch nie da gewesen” a szocializmusban. Kratochwill Ferenc az első főigazgató, és később első dékán kapta azt a megbízatást, hogy az ELTE jogi kara kihelyezett tagozataként Miskolcon hozzon létre jogászképzést, nem egyszerűen egy konzultációs központot. Konzultációs központ sok működött a nagy városokban. Ezeknek a konzultációs központoknak az volt a célja, hogy a nagyszámú esti és levelező hallgató valamilyen tájékoztatást kapjon, illetve a tevékenységüket valamilyen módon orientálják. Az még feldolgozásra és megírásra vár, hogy miképpen jött létre 1982-ben a miskolci jogi kar, amikor Miskolcot, mint ipari bázist az ország második nagyvárosává akarják tenni, szemben Debrecennel, holott a Debreceni Egyetem jogi képzése formálisan nem szűnt meg, csak szünetelt akkoriban.

Az ELTE-n egyetemes jogtörténetet oktattam, illetve ahhoz kapcsolódóan szemináriumokat tartottam. Miskolcon pedig rám bízta a római jogi tanszék megalapítását a jogtörténeti intézeten belül. Kérdésre válaszolva tehát a kettő nem mérhető össze, mert a miskolci frontáttörés volt, technikája ennek az ELTE Állam- és Jogtudományi Karáról „kibérelt” oktatókkal egy kihelyezett tagozat létrehozása volt. Ez volt a forma Miskolcon is, és ez volt a forma Győrött is, ebben

a vonatkozásban az azonosság megáll. A különbözőség azonban az, hogy a front-
 attörés Miskolcra, ezt a nyomvonalat követi már, szerintem sokkal jobb, nívósabb
 személyi állománnyal Győr. Mert ha már az összehasonlításnál tartunk, az első
 győri igazgató, későbbi dékán, Szalay Gyula nagyszerű szervezőképességgel
 csupa olyan embert válogatott össze – a jelenlevő természetesen kivétel –, akik
 támadhatatlanul a legjobbak voltak az országban. A Szalay Gyula által összeállí-
 tott induló stáb minőségében messze felülmúlta Miskolcot: nagyon jó volt a győri
 indíttatás.

SZEGEDI ANDRÁS: Hogyan sikerült ezt a nívós stábot összeszedni?

KÁLLAY ISTVÁN: Szalay Gyula, szerintem a helyzetét nagyon jól felmérve, a
 kezdetektől fogva maga mellett tudhatta mint szakmai vezetőt azt a jogelmé-
 tést, alkotmánybíró, aki ezt a szakmai vezetői funkciót végestelen végig meg-
 tartotta. Így tehát a szervezési funkció Szalay Gyulára hárult, a szakmai támad-
 hatatlanságra pedig ott volt egy olyan bástya, Bihari Mihály, ami vitán felüli és
 kikezdehetetlen volt.

SZEGEDI ANDRÁS: Neked egyébként volt bármilyen győri kötődésed?

KÁLLAY ISTVÁN: Közvetve volt csupán, már csak azért is, mert az első
 feleségem hozzátartozói jelenleg is Győrben laknak, akiket meg szok-
 tam régebben látogatni. Számomra Győr nem volt egy ismeretlen hely.
 Azt mint szívesen kiránduló ember nagyon jól tudtam, hogy Győr és Miskolc
 hangulatában nem összehasonlítható két város. Miskolc mint iparváros, tulaj-
 donképpen mint egy keresztút, egy pihenőhely a Kassára vezető kereskedelmi
 úton, amit iparvárossá alakították át. Ennek megfelelően Miskolcnak a közbiz-
 tonságától kezdve az egész hangulata akkor is, de ma is más volt, és más is mar-
 radt. Ezzel szemben Győr mindig is az ország legjobb hangulatú településeinek
 az egyike volt, amelyhez csak Sopron vagy Kőszeg hangulata mérhető, de vitat-
 hatatlanul Győr a központ. Egy nagy öröm volt az, hogy szűk két évtizedet Győr-
 ben tölthettem. Ennek megfelelően én nem az óráimra intercity-professzorként
 odajáró ingázó voltam, hanem, ha nem is települtem le a városba életvitelszerű-
 en, hiszen nem vettem ott lakást, de beköltöztem – a dékánnak a hallgatólagos
 beleegyezésével, illetve tudomásával – a kar épületébe. Én ott éltem már akkor
 is, amikor még a Szeminár Hotel, tehát ez a volt KISZ-iskola még nem volt a kar
 épülete. Kezdetben a főépület egyik kollégiumában tanyáztam, majd később át-
 mentem abba a családi házba, amit a jogtörténeti tanszék székhelyeként kijelöltek.
 Az a családi ház még megvan, csak a mellette lévő bontották le.

A kezdeti időszakban Győrött Horváth Pál volt a tanszékvezető, neki is meg-
 volt a győri háttere. Horváth Pál édesapja ipari munkásként dolgozott az egyik
 nagy győri gyárban, talán a repülőgyárban. Ő talán Győrszemeréről járt be, tehát
 Horváth Pál tágabb értelemben győri illetőségű. Horváth Pál professzor akkor,
 amikor a győri jogi kar megalapításra került, Pesten már, nevezük így, túlkoros

volt. Akkor, emlékezetem szerint még nem volt a professor emeritus kategória ennyire stabil, mint amennyire most ismeretes. Horváth Pál professzor ebből kifolyólag érezhette azt, hogy alóla a szőnyeget esetleg kihúzzák Pesten. Hivatkozott is Horváth Pál az ő győri illetőségére, emlékszem a tárgyban a Magyar Nemzetben megjelent cikkekre. Ez azért is különösen fontos, mert az én győri megjelenésem éppen egy Magyar Nemzetben megjelent cikkkel függ össze. Nevezetesen nekem járt ez az újság, s olvastam benne azt a riportot, amelyet Horváth Pállal készítettek. Ezen felbuzdulva írtam Horváth Pálnak, ha jól emlékszem, de lehet, hogy nem neki, hanem a másik alapítónak, Bihari Misinek. Mindkettőt nagyon jól ismertem, Horváth Pált azért, mert annak idején az aspiráns vezetőm volt, a tanszékén hosszú éveken keresztül dolgoztam, mivel az egyetemes jogtörténeti tanszéken voltam én korábban félállásban. Amikor Diódsi György római jogász docens 39 éves korában, a második infarktuszban meghalt, akkor nekem a legközelebbi csütörtöki napon nem az egyetemes jogtörténet volt már a feladatom, hanem az, hogy Diódsi Gyurka római jogi előadását folytassam. Akkor az egyetemes jogtörténeti tanszék, adott esetben Horváth Pál átadott engem a római jogi tanszéknek ebben a szükséghelyzetben. A fejem fölött történt ez az adásvétel. Kint voltam Krakóban egy jogtörténész konferencián, s amikor hazaértem és leszálltam a Báthory expresszról, akkor otthon a győri indíttatású első feleségemtől tudtam meg, hogy a közös barátunk, Diódsi Gyurka összeesett és meghalt, engem már át is helyeztek az egyetemes jogtörténeti félállásomból a római jog tanszék főállásába. Pedig én még a pályaudvaron úgy tudtam, hogy a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó vagyok felelős szerkesztője. Így kerültem én a pesti római jogi tanszékre. Ezek után kerültem a miskolci római jogi tanszékre. Nem voltam végleges megoldás Miskolcon, mert alapvetően a miskolci tanszék Zlinszky professzornak szerették volna odaadni, de ő a politikai háttérre és vallási megkötöttségére tekintettel nem jöhetett számításba első szándékból, számos publikációja és kétségtelen alkalmassága ellenére.

Visszakanyarodva Győrre, Győrbe úgy kerültem tehát, hogy – most egy nagyot ugrottam – én már teljesen le voltam írva. Erre magyarázattal tartozom. Végző soron nekem az életem során két állásom volt: az egyik az egyetem valamelyik tanszéke, a másik a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Történetesen a könyvkiadónak a főszerkesztője voltam, és én ezt az állást, amiben azt hittem, hogy meg fogok öregedni, hagytam ott negyvenegynehány évesen a mai napig nehezen megmagyarázható okokból. Az én olvasatomban egyszerűen arról volt szó, hogy nekem a főszerkesztőnek nevezett állásomon túlmenően egy másik feladatot is vállalni kellett volna, az én toleranciám azonban egy bizonyos határon túl nem ért, és én erre azt mondtam a kiadó igazgatójának, hogy a további feladatokat a főszerkesztői funkción túlmenően nem tudok vállalni. A főigazgató megmondta, hogy ez nem jutalomjáték, ezután kaptam figyelmeztetéseket, egy évre bevonták az útlevelemet és egyéb módon kellemetlen helyzetekbe hoztak.

Ebből a zsákutcából csak úgy tudtam kimászni, hogy korábbi, nevezzük így, sportszerűléseimre tekintettel leszálalékolásomat kértem, és rokkantnyugdíjba vonultam, tudomásul véve, hogy ezzel számomra a karrier egyszer s mindenkor-

ra véget ért. Ekkor voltam negyvenegynehány éves. Rokkanttjáradékos lettem, 67%-os, harmadik csoportos nyomorék, aki munkát vállalhatott, mert a betegsége nem olyan jellegű, hogy szellemi képességeit érintené. Mozgáskorlátozott lettem, meg is operáltak, itt-ott meg is fognak még operálni, csípőprotézisekről van szó. Szóval, én már teljesen le voltam írva. Hogy engem rokkantnyugdíjas-ként visszahívtak Japánba az egyetemre oktatni, az más kérdés, a japánok egy rokkantnyugdíjast is meghívhatnak a tokiói Waseda egyetemre ösztöndíjasnak tanulni és tanítani. Tehát mint rokkantnyugdíjas voltam kint egy évig Japánban. Hazajöttem, dolgoztam egy kft.-nek, mert ugye valamiből meg kellett élni. Mivel a III. Kerületi Tanácsnál voltam hatósági felügyelő, ott kértek meg arra, hogy az éppen induló privatizációs tébolyban az állami tulajdonú lakások elidegenítésével kapcsolatos jogszabályokról adjak tájékoztatást a tanácselnöknek, még inkább tanács titkárának, mert ő volt a szakember, a jogot végzett. A hatósági felügyelet alapvetően semmittevést jelentett, tehát nálam kellett mindenkit följelenteni, de hát ennek nem volt gyakorlata. Két másik kollégával összebeszéltem, és összehoztunk egy kft.-t állami tulajdonú lakások elidegenítésére, és be is költöztünk az éppen felszámolt III. kerületi pártbizottság egyik szobájába, onnan működtettük ezt a kft.-t – nem csekély eredménnyel. Ez engem is helyre hozott, a második házasságom csődjéből származó anyagi katasztrófából is kirángatott. Ekkor én gyakorló jogászként, ügyvédként, ügyvédi papírokkal, ügyvédi pecséttel kft.-ztem, és az én tudományosnak mondott, szakmainak mondott, vagy akármilyen ambícióimnak, úgy tűnt, végleg befellegzett, és én ezt tudomásul is vettem. Ekkor olvasom az újságot, és ekkor írtam, most már nem emlékszem, hogy a Horváth Pálnak vagy a Bihari Misinek. Egy biztos, hogy Horváth Pál, visszaemlékezvén a mi korábbi kapcsolatunkra, amelyet természetesen árnyalt, hogy szerkesztőként több könyvén is dolgoztam, örült ennek a spontán jelentkezésnek, engem elfogadott, és így együtt mentünk Győrbe jogi kart alapítani.

SZEGEDI ANDRÁS: Aztán a te nevedhez fűződik az első jogi kari publikáció is, ha jól tudom.

KÁLLAY ISTVÁN: Igen, ez a Karvasy Győrött című tanulmány. A publikációm, amelyek egészében fellelhetők a honlapomon is, és melyeket én nagyjából és egészében jelentéktelennek tartok azért, mert szinte mindegyiket az úgynevezett „Publikationen Jagd” motiválta, tehát nem az a belső kényszer, hogy az ember valamit közölni kíván, különben a fülén folyik ki, hanem az a jogszabályilag is rögzített elvárás, az embernek évente egy vagy két publikációt le kell tennie az asztalra. Ezek jól-rosszul sikerült sületlenségek voltak, végső soron egyiktől sem lesz nagyobb a búzatermés. Talán kivételnek tekinteném ezt a Karvasy Győrött című tanulmányt, ami a Győri Szemlében jelent meg. Ez a Karvasy Ágost vagy eredeti nevén Karpf Ágost nagyon nagyon sok mű szerzője. Én, mint ebben a cikkben is írtam, egy kis mestert kerestem, és egy oroszánt találtam, mert ez tényleg egy komoly ember volt. A képét nem csupán Győrött találod meg, hanem megtalálod az ELTE jogi karának dékáni tanácstermében is, ott is a széles pofacsontjáról ismer-

hető meg a festménye. Ez volt az első publikáció, ami a győri jogi karon tudomásom szerint a kar oktatói között az első volt. Használta is emlékezetem szerint az akkori rektorunk, aki egy nagyon kedves ember, hivatkozott beszédeiben Karvasyra, akit a feledés homályából nekem sikerült úgy, ahogy kikaparni. Ezt a gondolatsort azonban azért tartom fontosnak, mert Szalay Gyula nagyon szereti Deák Ferencet, a haza bölcsét, és ezért lett a győri jogi kar Deák Ferenc Jogi Kar.

SZEGEDI ANDRÁS: Ahogy a miskolci is.

KÁLLAY ISTVÁN: Hát ezt a számból vették ki, mert itt több olyan azonos nevű intézmény van, ami esetleg tévedés forrása is lehet. Van azonban egy speciális helyzet, nevezetesen, ha a Széchenyi István Egyetemnek Deák Ferencről elnevezett jogi kara van, az elgondolkodtató, mert ha Széchenyi megérte volna a ki-egyezést, akkor nem biztos, hogy Deákkal kezelt volna. Széchenyi életművét kiadva ismerjük, Deák életművét kiadva ismerjük, ha egymás mellé tesszük, akkor adok annak egy nagy valószínűséget, hogy ez a két nagy horderejű ember egymás mellett elment volna, de hogy egy egyetemen belül nem fért volna meg, az szerintem biztos.

Ha humorizálnék, akkor félig humorosan azt mondhatnám, hogy nem lehetek kiegyezés párti, mert két öregapám is '48-as tiszt volt. Néhai Kállay Sándor, aki aztán az újtordai református lelki pásztor lett, miután kiszökött az országból a szabadságharc után, Utrechtben teológiát végzett, mert eredetileg tüzér főhadnagya volt, és besorozták volna a császári hadseregbe. Tehát ő '48-as volt, és csak a privilegium fori, az egyházi törvénykezési kiváltság alapján térhetett haza büntetlenül Magyarországra, ameddig még a '48-as múltat büntették, hiszen református lelkipásztor volt. A másik azonos felmenőm Reznek-Kósa Károly huszárcapitány Háromszékből, akit halálra ítélték Segesváron. Kufsteinben várta a kivégzését többedmagával, hosszú időn keresztül, végül kegyelmet kaptak. Utána az én öregapám is fogta magát, és hazajött a falujába Erdélybe, ahová minden évben visszajárok, a sírját is rendbe tettem, ott tartják a március 15-i ünnepségeket a falu magyar lakói, akik még mindig többségben vannak, pedig ez a terület sosem tért vissza. Tehát két felmenőm is '48-as volt, ezért ez a félig humorizáló megközelítés, nem lehetek kiegyezés párti, mert esetleg a fölmenőim megharagusznak rám, különösen, hogyha az egyiknek a sírját most hoztam rendbe. A másikat nem tudtam, mert azt román barátaink kidobták a helyéről, annak ellenére, hogy lelkipásztornak a sírját nem szabadna megszüntetni, de kellett a hely.

Ha már Széchenyiről beszélek, Széchenyi és Kossuth vitájánál Széchenyi hivatkozik arra, hogy ő talán magasabb dombról nézi Európa történetét, mint Kossuth, de ott van Kossuth Kasszandra-levele, ami egy nagyon fontos dokumentum, amelyben Kossuth figyelmezteti Deák Ferencet, hogy egy olyan útra vezeti az országot, ahonnan nincs visszaút. Lehet, hogy Kossuth Lajos alacsonyabb dombról nézte a világot, de hogy az azóta lezajlottak nagy valószínűséggel Kossuthot igazolják, az nálam evidenciának tűnik. Úgyhogy ebbe a gondolatsorba illett bele, hogy én megnézegettem, hogy miből tanult Deák Ferenc.

Tehát a Karvasy Győrótt gondolatsort követve, miből tanult Deák Ferenc, aki szintén Győrbe járt. Tekintettel arra, hogy Deák Ferenc súlya szerintem nem olyan nagy, mint amelyet most tulajdonítunk neki, mert a saját pártjában sem Deák Ferenc volt a valódi vezető, annak ellenére, hogy ő volt a párt elnöke. Akinek a hatalom a kezében volt, az a „szép akasztott”, Andrassy. A másik nagy közreműködő pedig Eötvös. Ezek valóban a kor pozícionált személyiségei. Az új ember Deák. Emberileg szerettem volna Deákat megközelíteni, és erre egy jó szímatom adódott a zalai levéltárban. Nem én vagyok a föltárója, de rábukantam, és Deák Antalnak, Deák Ferenc bátyjának a Győri Jogakadémián készített jegyzetanyagára. A Zala megyei levéltárban van Deák Antalnak, tehát Deák Ferenc bátyjának a kézírata, a *Ius patrium*, a hazai jog, az az előadásanyag, amit ő a Győri Jogakadémián hallott, amit ő lejegyzetelt. Miért fontos mindez? Mert egyrészt ott van Karvasy. Végignéztem, hogy mit tudott Karvasy, és mit adott át. Respektíve milyen nemzetközi ismeretanyagot kaphatott Deák Ferenc. Karvasy ezért volt fontos, mert Karvasy adta a nemzetközi átnézetet ezeknek a győri embereknek, és ez ugye hólabdaként gördül tovább, ha egyszer már bevitték a köztudatba. Ezért volt fontos tehát, a „Deák Ferenc mit tudhatott?” kérdésre egyrészt Karvasy ad választ, másrészt pedig Deák Antal, a maga szépen karmolt jegyzeteivel, mert Deák Ferenc idegei nem voltak rendben, így nagyon rossz volt az írása. Nem akarok itt most kriminalisztikai vagy grafológiai kérdéseket elővenni, de az írás árulkodik. Deák Ferenc egy jó jogász volt, engem az érdekelt, milyen ismereteket szerezhetett a Győri Jogakadémián a tanáraitól. Ennek egyik forrása volt Karvasy, a másik forrása volt a szerencsére megmaradt kézírata a bátyjának, amiből az öcsike, tehát Deák Ferenc tanult. Roppantul sajnálom, hogy ennek a tartalmi feldolgozására, holott ez is elérhető a weblapomon, a mai napig nem került sor. Ezt az anyagot saját költségemre és veszélyemre digitalizáltam Zalaegerszegen. A Deák Antal-kézirat, latinul van, amit meg kéne közelíteni, mert ebből kiderülne, mit tanult Deák Ferenc.

SZEGEDI ANDRÁS: Az mennyire volt evidens, vagy mennyire volt benne a levegőben, hogy ez a karalapítás voltaképpen egy egyetemalapításba fog átcsapni? Tehát, hogy akkori nevén Közlekedési Főiskola, aztán Széchenyi István Főiskola egyetem lesz, és ez az ELTE kinyújtott csápjá önálló gyökeret ereszt, és önálló kar lesz?

KÁLLAY ISTVÁN: Erre dokumentált választ adni neked nem tudok, de ez benne volt a levegőben. Én magam részéről biztos voltam abban, hogy ebből kar lesz. A város támogatása nagyon jelentős volt egyrészt, másrészt az egész közhangulat is ez volt. Szalay Gyula ezt is ügyesen csinálta. Intim része a dolognak, hogy mikor ugye mi kezdtünk a jogtörténet oktatásával, engem azonnal elvitt a Rotaryba, ő már akkor tag volt, és én is beléptem. Abban a pillanatban a győri közéletnek egy része számomra ismertté vált, tehát abban a pillanatban én már bennszülöttnek is éreztem magamat. A Rotary egy nagyon jó lehetőség vagy trambulín volt ehhez. Az első előadást akkor tartottam, amikor

dr. Király Géza sebész volt a Rotary elnöke, aztán ő hívott vissza, és tartottam előadást a történeti alkotmányról, és stop. Mert a történelmi alkotmánynál megállok, mert akkor már a győri egyetemi oktatási lehetőségekről és publikációkról is együttal beszélek. Amerikában is tartottam egy előadó körutat erről a könyvről, végig az egész keleti parton, Kanadától egészen le Key West-ig. Akkor, amikor Horváth Pál visszavonult, Révész Tamásnak más feladatai is voltak, akkor gyakorlatilag, de facto rám maradtak a dolgok a tanszéken, és nem éltem a helyzettel bár vissza, de a tananyagot meghatározhattam. A magyar jogtörténeti tananyagot, ha nem is váltottam le, de gyakorlatilag átcsereéltem erre a kötetre: A Történeti Alkotmány, Magyarország Ősi Alkotmánya. Ennek éppen akkor aktualitása volt, mert az alkotmány előkészítésének időszaka volt, és ennek megfelelően Győr lett a leginkább naprakész. Itt látható a szöveg: „A mű bevezető tanulmányának kéziratát a szerző engedélye alapján a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Karán gyakorlati foglalkozások keretében Kállay István tanár úr a 2008/2009-es tanév első félévében kötelező tananyagként oktatta.”

Ha már a szakmai kérdéseknél tartanánk, ez már egy általam támogatott oktatási alternatíva volt, az egyébként nem rossz kötelező tananyaghoz viszonyítva. Itt egy lépést megint visszalépek. A most levonuló jogtörténész generáció végső soron egy kosárból nőtt ki. Kovács Kálmán államtitkár professzorrá kreáltattott, ő volt talán Magyarország történetében a leghosszabb ideig megbízott egyetemi tanár, és az ő első kiemeltje, az ő első demonstrátora vagyok én, ebben a garnitúrában a legöregebb. Ebben a garnitúrában jönnek szám szerint heten. Erről egy külön kiadvány is megjelent, a Kovács Kálmán emléktanulmányok, abban is benne van egy cikkem. Mindenki érdekes módon sajtótörténettel foglalkozott, ami Révész Tamás kollégámnak lett a főprofilja. Ebbe a sorba, tehát Kovács Kálmán almába, az alomba tartoztam először én, de én nem maradtam benne, mivel kitett a jogi könyvkiadóba szerkesztőnek, amiről én ma már tudom, hogy azt nem szerkesztőnek kell hívni, hanem cenzornak, mivel cenzúrárt gyakoroltunk. Ez az igazság, akár volt annak alapja, akár nem, mert a szerzőknek az öncenzúrája is nagyon jól működött, tehát sok esetben tennivaló végképp nem volt. Engem cenzornak tettek oda, az átlagnál talán jobb felkészültségre tekintettel. Én voltam tehát ebben a társaságban a legidősebb, aztán jött Révész Tamás, jött Mezey Barna, és sorolhatnám ezeket az embereket.

Nagyon jól emlékszem a '60-as évek magyar jogtörténeti jegyzetére és egyetemes jogtörténeti tankönyvére. A magyar jogtörténeti jegyzetet Kovács Kálmán csinálta a szintén győri indíttatású Csizmadia Andorral. Ehhez képest a mostani Mezey Barna-féle magyar jogtörténet tankönyv tényleg minőségi változást jelent, nagyságrendileg, minőségileg jobb. Szerintem azonban itt már nincs tovább, a mai oktatási elvárásokban ezen az úton nem lehet továbbmenni, mint ameddig ezek a tankönyvek eljutnak. Tehát '60-as évek óta kolosszális a fejlődés, köszönhetően a felkészült embereknek. Tehát Kovács Kálmán kreációi vagyunk valahányan, ez a hét ember, amiben Mezey Barna is benne van, Révész Tamás

is benne van persze, szerencsére mindegyik minőségileg jobb, mint a mestere, amennyiben Kovács Kálmánt mesterünknek lehet nevezni. A győri indíttatású Csizmadia Andor professzor a pécsi egyetem jogtörténeti tanszékvezetője lett. Amikor én a Karvasy-cikket írtam, én eredetileg Csizmadiáról akartam írni, mert ő győri indíttatású, és Csizmadia professzort nagyra becsültem szakmailag. Ő Kovács Kálmánnal megállapodott, Kovács Kálmán maradt Pesten, Csizmadiáé a vidék, így ő ment Pécsre. Csizmadia Bandi bácsinak az életműve egy önálló történet, számos könyvét adtam ki, bizonyos mértékig őt kell atyamesternek tekintenem, mert az volt, nagy tisztelettel gondolok rá, de vele kapcsolatosan is ott van bennem a történész szimat, és utánajártam az ő dolgainak is.

SZEGEDI ANDRÁS: Hogyan emlékszel vissza erre a húsz győri évre?

KÁLLAY ISTVÁN: A sárból álltam föl, én már a gyakorlatban tevékenykedtem, amikor adódott ez az – ismétlem – jutalomjáték, ami szinte váratlan volt. Én egy rossz káder vagyok. Lojális voltam? Igen, egy bizonyos határig. Amikor már nem tudtam a lelkiismeretemmel összeegyeztetni, akkor képes voltam a főszerkesztői székből felállni. Ez sem hőstett, így hozta a sors. És végül mégis kisüt a nap, és ez volt Győr. Ezért a könyvtáramat változatlanul Győrnek szánom, az egészet, ezt is amit itt látsz. A másik dolog, amiről beszélek, az iratanyagom. Mert az iratanyag megsemmisülése nem teljes, itt van nálam egy csomó fotóanyag, és itt van nálam csomó hanganyag. Mindenek előtt a fotóanyag jelentős, ezeket előbb-utóbb elő kell keríteni, és meg kell címezni még addig, ameddig tudjuk. Zum Schluss, amikor hetven éves lettem, akkor én csináltam magamnak egy emlékkönyvet, nem hatvan éves korra, hanem japán módszer szerint hetven éves korra, mert egy teljes élet akkor cserélődik. Ebből három kötet keletkezett: Kállay István órái a győri jogi karon emlékeztetőül a hetvenedik évre, *consum consumavi*, a pályámat megfutottam, a hallgatók által készített óravázlatokból összeállítva. Ekkor csináltam magamnak ezt a három kötetet. Ezek mind jegyzőkönyvek. Az óráimon mindenkinek jegyzőkönyvet kellett csinálni, és a hallgatók, hogy mik történtek az én óráimon, leírták, jól-rosszul, érdektelen, kordokumentum. Ez nem az alapítás időszakából származik, de van vagy 5-6 évnyi ebbe benne, 5 évnyi biztos. Kik vannak jelen, mit csináltak, miről beszélünk, miről van szó. Mert én bevezettem az interaktív oktatási módszert, én leveleztem hallgatókkal. Szakmai levelezésről van szó, nem másról. És ennek az anyaga is részben megtalálható a honlapomon. Nekem volt ott 10 évig japán speciálkollégiumom. Legutóbb most jelent meg, nem is olyan régen, a katolikus egyetemen „A jelképes császárság alkotmánya, fejezetek a japán alkotmánytörténet köréből” című kötet. Itt találd benne mindjárt az előszó elején: „Kállay István vezetésével hosszú éveken át működött a győri japán jogi szeminárium”, a köszönetnyilvánítás evvel kezdődik. A hallgatók megcsinálták például a japán polgári törvénykönyv teljes fordítását. Hogy nyers fordítás? Rendben van, de ez példának okáért egy olyan „noch nie da gewesen” dolog volt, ami azért ne sikkadjon teljesen el. Ezekre mindig szívesen gondolok vissza.